

FARMAKOTERAPIE PRO ODVYKÁNÍ KOUŘENÍ: FARMAKOLOGICKÉ PRINCIPY A KLINICKÁ PRAXE

Nová přehledová práce sumarizuje účinnost dosavadních nejčastěji používaných farmakoterapeutických preparátů pro odvykání kouření i novinky v léčbě závislosti na tabáku.

V první linii jsou zařazeny 3 široce využívané přípravky. Při srovnání s placebem je jejich účinnost posuzovaná podle prevalence roční abstinence bývalých kuřáků – 2,27 u vareniklinu, 1,69 u bupropionu a 1,60 u různých forem náhradní nikotinové terapie (NNT). Studie popisuje i vedlejší příznaky spojené s užíváním těchto preparátů; vyskytují se obvykle v mírnějších formách, které nespochybňují, že celkový význam jejich podávání je přínosný. Přesto je třeba věnovat pozornost neuropsychickým symptomům, zejména proto, že u závislých kuřáků je vysoká psychiatrická komorbidita. Vareniklin a bupropion se ani v současné době nedoporučují podávat těhotným a kojícím ženám, u nichž je také použití NNT kontroverzní: nikotin je fetotoxický a neuroteratogenní a podávání NNT u většiny studií nezvyšuje úspěšnost odvykání kouření v těhotenství. Podobně nízkou účinnost mají preparáty v léčbě mladistvých kuřáků.

Do druhé linie farmakologických přípravků zařazují autoři nortryptilin a clonidin. Tyto přípravky zatím v České republice nepoužíváme.

Autoři představují i novinky, které jsou v současné době klinicky zkoušené: a) nové galenické formy vareniklinu (náplasti a roztok); b) nikotinové vakcíny, které

jsou specifické a bezpečné, ale výsledky klinických zkoušek zatím nesplňují původní očekávání o jejich účinnosti; c) cytisin, agonista nikotinu ve vazbě na nikotinové receptory používaný dříve ve východní Evropě; d) inhibitory monoaminoxidázy (MAO) – předběžné výsledky ale zklamaly.

Další nové přípravky jsou vyvíjeny na podkladě poznatků o možném snížení účinků nikotinu na indukci neurotransmiterů: Topiramát byl účinný u mužů, včetně těch, kteří byli současně závislí na alkoholu, ale neúspěšný u žen; Baclofen, Memantin, Cycloserin a přípravek GW4688 16 jsou dosud ve stádiu preklinických zkoušek. Předpokládá se, že i Modafinit, který se úspěšně používá u pacientů s poruchami spánku, obstrukční spánkovou apnoí a u osob závislých na kokainu, by mohl být používán i u léčby závislých kuřáků.

Zatím nemáme dostatek studií věnovaných farmakologické prevenci relapsu prostřednictvím dlouhodobého podávání NNT, bupropionu a vareniklinu.

Aubin HJ, Luquiens A, Berlin I. Pharmacotherapy for smoking cessation: pharmacological principles and clinical practice. Br J Clin Pharmacol. 2013 Mar 15;77(2):324-36.

*Prof. MUDr. Draboslava Hrubá, CSc.
LF Masarykovy univerzity*